

«**Ο**ύτε περιμένω ούτε ζητάω να πιστέψει κανείς την άγρια αλλά και απλή αυτή ιστορία που ετοιμάζομαι να γράψω. Θα 'μουν πραγματικά τρελός αν περίμενα κάτι τέτοιο για μια υπόθεση για την οποία οι ίδιες μου οι αισθήσεις αρνούνται τις ίδιες τους τις μαρτυρίες. Ομως, τρελός δεν είμαι σίγουρα -ούτε βέβαια ονειρεύομαι. Αλλά μιας και αύριο πεθαίνω θα 'θελα σήμερα να ξαλαφρώσω την ψυχή μου»...

Μ' αυτές τις φράσεις ξεκινά μια από τις πιο διάσημες κι εμβληματικές ιστορίες του *Εντγκαρ Άλαν Πόε* «Ο μαύρος γάτος», από την συλλογή «Διηγήματα» που κυκλοφόρησε από τον «Πατάκη», σε μετάφραση Μαρίας Κατή.

Στο «Μαύρο γάτο» ένας βυθισμένος στην παράνοια αφηγητής εξομολογείται το φρικιαστικό έγκλημα που έχει διαπράξει, σκαλίζοντας μια από τις «πρωτόγονες παρορμήσεις της καρδιάς του ανθρώπου», το πνεύμα της διαστροφής.

«Η φιλοσοφία», γράφει ο Πόε, «δεν ασχολείται με το πνεύμα αυτό». Ομως, «ποιος δεν έχει συλλάβει τον εαυτό του, εκατοντάδες φορές, να κάνει ευτελείς ή ηλίθιες ενέργειες για κανέναν άλλο λόγο παρά γιατί ξέρει ότι δεν θα έπρεπε να τις κάνει; Μήπως δεν έχουμε μια αδιάκοπη κλίση, όσο και να προσπαθεί να μας βοηθήσει η κρίση μας, να παραβιάζουμε αυτό που λέγεται νόμος μόνο και μόνο γιατί το νιώθουμε ότι είμαστε νόμοι;».

Πριν από την εποχή του

Αυτό το πνεύμα έχει κυριεύσει και τον ήρωα της ιστορίας του, αυτό τον ωθεί να μισήσει και να εξολοθρεύσει τον αγαπημένο «μαύρο γάτο» του, τον Πλούτο. Ενώ στη συνέχεια, σε μιαν ανάλογη κρίση παροξυσμού, θα κερφώσει ένα τσεκούρι στο κεφάλι της γυναίκας του και θα εντοιχίσει το πτώμα της στο κελάρι, ανύποπος ότι στον ίδιο τοίχο έχει θάψει από απροσεξία έναν άλλο γάτο, τα νιαουρίσματα του οποίου, τελευταία στιγμή, θα φανερώσουν το έγκλημά του στις αρχές.

Διακόσια χρόνια συμπληρώνονται φέτος από τη γέννηση του Πόε (1809-1848), του πρώτου αμερικανού συγγραφέα που, χάρη κυρίως στον Μποντλέρ, κατέκτησε διεθνή αναγνώριση.

Ενός ιδιοφυούς, δυστυχισμένου και παραδομένου στα πάθος του ποτού ανθρώπου που, ως ποιητής, πεζογράφος και κριτικός προηγήθηκε της εποχής του και από το αινιγματικό σύμπαν του αναδόθησαν νέα αφηγηματικά είδη, όπως της αστυνομικής λογοτεχνίας, της λογοτεχνίας του τρόμου και του φανταστικού.

Δεύτερο από τα τρία παιδιά ενός

Ο Πόε στη «Χώρα του Ποτέ»

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ
(spapa@enet.gr)

ζεύγους πλανόδιων ηθοποιών, κι ορφανός πριν καλά καλά συμπληρώσει τα δύο του χρόνια, ο Πόε ανατράφηκε από την οικογένεια ενός ευκατάστατου, σκοτσέζικης καταγωγής καπετάνιου, με τον οποίο έμελλε να συγκρουστεί σφοδρά.

Ξεκίνησε σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Βιρτζίνιας, χωρίς όμως να τις ολοκληρώσει, και το 1827, όταν κατετάγη εθελοντικά στον αμερικανικό στρατό, δημοσίευσε και την πρώτη του συλλογή «Ο Ταμερλάνος και άλλα ποιήματα». Το 1840 θα δει το φως και η πρώτη του συλλογή αφηγημάτων, όπου και η θρυλική «Πτώση του οίκου των Άσερ», και θ' ακολουθήσει μια φρενιτώδης παραγωγή πεζογραφημάτων που θα εκπλήξουν με την ποικιλία τους.

Όπως σημειώνει η Κατερίνα Σχινά, προλογίζοντας τα «Διηγήματα», ο Πόε «πειραματίστηκε στην προ-επιστημονική φαντασία, έγραψε πολυεπίπεδες σά-

τιρες και τελειοποίησε το γοτθικό αφήγημα φρίκης, τρόμου και μυστηρίου, όχι μονάχα επινοώντας ιστορίες με έντονη παρουσία του τερατώδους και του απόκοσμου, αλλά κυρίως αποδίδοντας τον εσωτερικό μονόλογο διαταραγμένων ηρώων και δραματοποιώντας σε πολλαπλά επίπεδα τον πνευματικό και ψυχικό αναβρασμό».

Κοντά στην επανάσταση

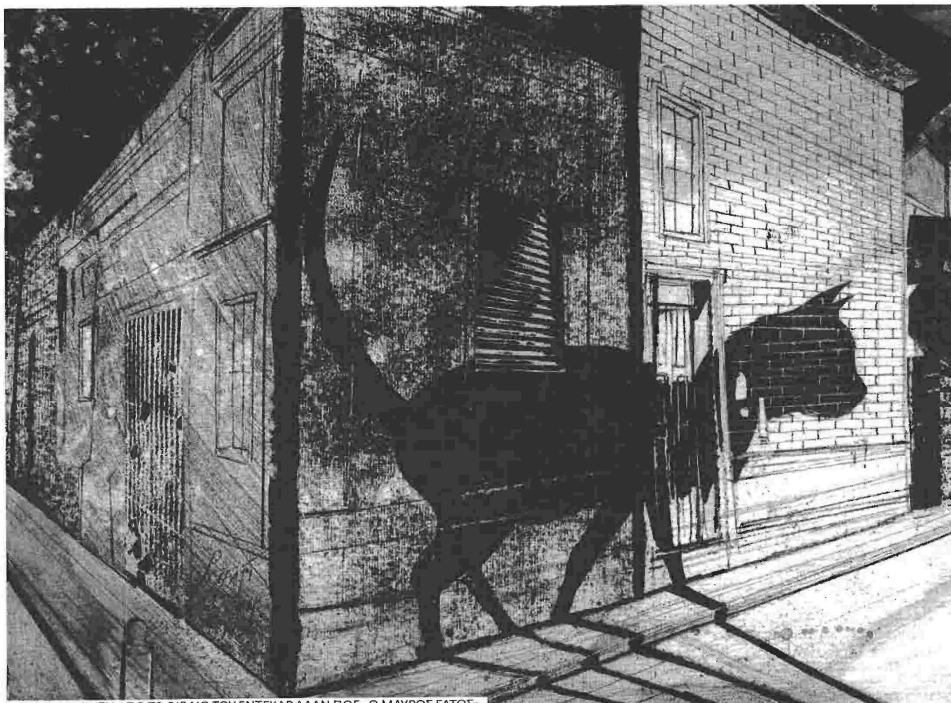
Στην ελληνική αγορά η επέτειος συνέπεσε με την έκδοση του «Ουλαλούμ και άλλα ποιήματα» σε νέα μετάφραση από τον ποιητή Γιώργο Μπλάνα (εκδ. Ηλέκτρα), του «Ποιητική θεωρία και τέχνη» (εκδ. Τυφλόμυγα) καθώς και δύο συλλογών με διηγήματά του.

Στην έκδοση του «Πατάκη» ο «Μαύρος γάτος» πλαισιώνεται από τα «Μερίκες κουβέντες με μια μούμια», «Χειρόγραφο σ' ένα μουσκάλι» και «Τρεις Κυριακές σε μια βδομάδα».

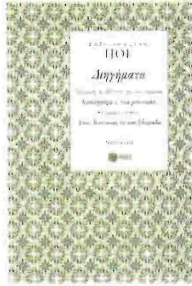
Ο «Μαύρος γάτος», όμως, δίνει τίτλο και στην εικονογραφημένη συλλογή που μόλις κυκλοφόρησε από το «Οξύ», μαζί με τα διηγήματα «Ο λάκκος και το εκκρεμές» και «Η πρόωρη ταφή», σε απόδοση της Ζέφης Κόλλια και με ζωγραφιές του φετινού υποψήφιου για το βραβείο Αντερσον Λούις Σκαφάτι.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Βιβλιονετ, της βάσης δεδομένων του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου, μέσα στην τελευταία τριακονταετία είδαν το φως 35 εκδόσεις του Πόε, γεγονός που φανερώνει την απήχηση του έργου του κι εδώ. Ας σημειωθεί ότι το 1826, ενθουσιασμένος από τον αγώνα για την ελληνική ανεξαρτησία, ο αμερικανός δημιουργός είχε επιδιώξει να λάβει μέρος εθελοντικά σ' αυτόν, αλλά η αποστολή στην οποία θα λάμβανε μέρος τελικά δεν πραγματοποιήθηκε...

Ο Εντγκαρ Άλαν Πόε είχε την τύχη να μεταφραστεί στη γλώσσα μας χωρίς με-

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΕΝΤΓΚΑΡ ΑΛΑΝ ΠΟΕ «Ο ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ»

Ο Εντγκαρ Αλαν Πόε ήταν ένα παιδί που δεν μεγάλωσε ποτέ. Διακόσια χρόνια μετά τη γέννησή του μια σειρά από εκδόσεις επιχειρούν να «φωτίσουν» τη σκέψη του σκοτεινού συγγραφέα

γάλη καθυστέρηση, αρχής γενομένης το 1877 από τον Εμμανουήλ Ροΐδη. Η πρόσληψη του έργου του στην Ελλάδα, από τα τέλη του 19ου αιώνα ως τα μέσα του 20ού, αποτελεί, άλλωστε, και το θέμα μιας μελέτης που ετοιμάζει η φιλόλογος Χριστίνα Ντουινιά.

Ανάμεσα στους εισηγητές του θα συναντήσουμε τον Περικλή Γιαννόπουλο, έναν επιφανή εκπρόσωπο του ελληνικού αισθητισμού, που το 1896 μετέφρασε το «Κοράκι», όπως και τον Κοσμά Πολίτη, ενώ γόνιμες υπήρξαν οι επιρροές που άσκησε ο Πόε τόσο στον πρώιμο Κόντογλου όσο και στον πρώιμο Καζαντζάκη.

«Την εποχή του μεσοπολέμου και των νεοσυμβολιστών», λέει η Χριστίνα Ντουινιά, «από τον Λαπαθιώτη και τον Ουράνη ως την Πολυδούρη και τον Καρυωτάκη είναι άφθονοι εκείνοι που στο πρόσωπό του αναγνώρισαν τον Άγιο Καταραμένο, ο οποίος, φέρνοντας το στίγμα του βασιανισμού, ζει μια ζωή που τον εξοντώνει σωματικά αλλά τον εξυψώνει καλλιτεχνικά».

Η Χριστίνα Ντουινιά ανιχνεύει επίσης τη σχέση του Πόε με τον Σκαρίμπα, αλλά και με τον Σεφέρη και τον Λορέντζατο, που «ενδιαφέρονται λιγότερο για το βίο του ποιητή και περισσότερο για τη θεωρητική ματιά του πάνω στην τέχνη». Διερευνά επίσης την επίδραση που άσκησε στους έλληνες υπερρεαλιστές Εγγονόπουλο

και Εμπειρικό. Ωστόσο, «από τη δεκαετία του '40 κι έπειτα, βλέπουμε μια ανάσχεση του ενδιαφέροντος γι' αυτόν», λέει η ίδια, «δεδομένου ότι με τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και την Κατοχή, η ελληνική λογοτεχνία στρέφεται σε πολύ διαφορετικά μονοπάτια -εθνικά, πατριωτικά, κοινωνικά».

Ο Πόε, όμως, επανέρχεται ισχυρά από τη δεκαετία του '80, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά σ' ολόκληρο τον κόσμο, αποτελώντας ένα από τα σημαντικότερα σημεία αναφοράς της νεολογιστικής κουλτούρας.

Είδωλο του Μάικλ Τζάκσον

Να 'ναι άραγε τυχαίο που ο πρόσφατα χαμένος Μάικλ Τζάκσον ονειρευόταν να υποδυθεί τον Πόε στη μεγάλη οθόνη; Αν σκεφτούμε την ιδιόμορφη σεξουαλικά περίπτωση και των δυο τους, όχι και τόσο. Οσο προσηλωμένος ήταν σεξουαλικά στην παιδική του ηλικία ο δημιουργός του «Thriller», άλλο τόσο ήταν κι ο συγγραφέας-ίνδαλμά του, έστω και για διαφορετικούς λόγους.

Όπως είχε επισημάνει από το 1932 η *Μαρία Βοναπάρτη*, ο Πόε είχε μια πλήρη σεξουαλική αναστολή: ήταν καταδικασμένος ν' αγαπάει παθητικά γυναίκες με σημάδια της αρρώστιας ή του θανάτου της αγαπημένης του μητέρας, τόσο στα έργα της φαντασίας του όσο και στην ίδια του τη ζωή. 📌

